

ที่ สศ ๐๐๐๑/ สก ๑

สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

๑๒๘ อาคารพญาไทพลาซ่า กทม. ๑๐๕๐๐

๓ สิงหาคม ๒๕๕๘

เรื่อง ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

เรียน นายกรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ความเห็นและข้อเสนอแนะของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เกี่ยวกับ
"กระบวนการธรรมะเพื่อสันติภาพ"

ด้วย สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยคณะทำงานศึกษากระบวนการธรรมะเพื่อสันติภาพ ได้ดำเนินการศึกษาแนวทางการเสริมสร้างสันติภาพจากหลักแนวคิดและความเชื่อทางศาสนา โดยศึกษาจากเอกสารวิชาการ งานวิจัย บทความ การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้แทนศาสนาหลักของประเทศไทย และการประชุมสัมมนาระดมความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้ง การร่วมมือทางวิชาการกับคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ในการจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นดังกล่าว บนพื้นฐานแนวคิดทางวิชาการและสภาพแวดล้อม

สภาที่ปรึกษาฯ ในคราวประชุมครั้งที่ ๑๖/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๒๖ กรกฎาคม ๒๕๕๘ ได้พิจารณาผลการศึกษาของคณะทำงานดังกล่าว โดยมีมติ ให้เสนอความเห็นและข้อเสนอแนะต่อคณะรัฐมนตรีเกี่ยวกับ "กระบวนการธรรมะเพื่อสันติภาพ" สรุปดังนี้ (รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย)

๑. แนวทางระดับนโยบาย รัฐบาลควรใช้หลักศาสนธรรมเป็นแนวทางในการมุ่งพัฒนาด้านจิตใจควบคู่กันไป กับการใช้แนวคิดการพัฒนาแบบกระแสทุนนิยม โดยมุ่งมั่นให้สังคมเกิดความสมดุลตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์เศรษฐกิจแนวพุทธ ซึ่งจะเกิดผลให้มีธรรมาภิบาลที่สมบูรณ์

๒. ในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดความสงบและสันติสุขร่วมกัน รัฐบาลควรใช้ยุทธศาสตร์ ๓ ด้าน คือ สนับสนุนให้ศาสนิกของแต่ละศาสนามีความเข้าใจหลักศาสนาของศาสนาที่ตนนับถืออย่างถูกต้อง สนับสนุนให้เกิดความเข้าใจในหลักธรรมสำคัญของศาสนาอื่นซึ่งเป็นผู้ที่ร่วมชุมชนหรือสังคม เพื่อให้เห็นความสอดคล้องกันระหว่างหลักธรรมคำสอนของแต่ละศาสนา และสนับสนุนให้ประชาชนนำหลักธรรมของศาสนาที่ตนเองนับถือไปสู่การปฏิบัติจนบังเกิดผลอย่างจริงจัง โดยผ่านกลไกหน่วยงานภาครัฐ สถาบันนิติบัญญัติ สถาบันศาสนา ประชาชน สถาบันครอบครัว องค์กรประชาชน และสื่อมวลชน

๓. สังคมควรให้ความสำคัญกับการนำทุนทางสังคมที่มีอยู่ในสังคมไทยมาสนับสนุนให้มีบทบาทความสำคัญและใช้ประโยชน์มากขึ้น เช่น ทุนทางสังคมด้านหลักธรรมของแต่ละศาสนาที่เป็นความสัมพันธ์

/อันดี...

อันดีระหว่างกลุ่มคน สถาบันทางสังคม และชุมชน ให้เกิดการบูรณาการในภาพรวมของสังคมไทยที่มีความ
ความเอื้ออาทรซึ่งกันและกันดังในอดีต

๔. รัฐบาลต้องกระจายทรัพยากรและงบประมาณไปยังสถาบันศาสนาต่างๆ อย่างกว้างขวาง
และสมดุลเพื่อผลักดันให้สถาบันทางศาสนาได้มีบทบาทในการพัฒนาบุคลากรซึ่งทำหน้าที่เผยแผ่หลักธรรม
และบทบาทในการถ่ายทอดหลักธรรมแก่ประชาชนอย่างจริงจัง ตลอดจนสนับสนุนงบประมาณโครงการ
สร้างและพัฒนาบุคลากรที่ทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนาให้มากขึ้นและเพียงพอ

๕. ให้มีการวิจัยศึกษาเพื่อเสริมสร้างทุนทางสังคมด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม อย่างต่อเนื่อง
เป็นจริง เพื่อพัฒนาทุนทางสังคมให้สามารถเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันแก้ไขจัดปัญหาสังคม
ในระยะยาว รวมทั้งการวิจัยศึกษากระบวนการบริหารจัดการองค์กรทางด้านศาสนา

๖. การจัดตั้งและส่งเสริมองค์กรที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือทางศาสนาระดับนานาชาติ
เพื่อเป็นหน่วยงานที่ดำเนินการนำหลักธรรมะของทุกศาสนามาส่งเสริมและเสริมสร้างสันติภาพในสังคม
และเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการเพื่อนำหลักธรรมะของศาสนาทุกศาสนามาเป็นข้อมูลประกอบการ
พิจารณาในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นสถานที่นำเสนอแนวคิดทางศาสนาทุกศาสนาต่อสาธารณชน
เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาศาสนธรรมและสันติภาพที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก

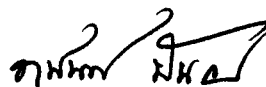
๗. การจัดทำหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมคุณธรรมในทุกระดับการศึกษา เพื่อให้การปลูกฝัง
จริยธรรมคุณธรรมมีความต่อเนื่องผ่านระบบของการศึกษาตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา
ทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษา ซึ่งต้องออกไปรับผิดชอบสังคม

๘. การสนับสนุนสื่อในการให้ความสำคัญกับการนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวกับศาสนา เพื่อการ
ปลูกฝังจริยธรรมและคุณธรรมให้กับสังคม โดยนำเสนอในช่วงเวลาที่เหมาะสมของครอบครัว อันนำไปสู่
การเป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชนในการปฏิบัติตามหลักธรรมะของศาสนาแต่ละศาสนา

๙. ควรมีการประเมินผลงานของผู้นำทั้งด้านการเมือง ราชการ ธุรกิจ และภาคสังคม ด้วยตัวชี้วัดตาม
หลักศาสนธรรม นอกเหนือจากตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน รวมทั้งการสร้าง ความมั่นคงด้านจิตใจตามหลักธรรม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา หากผลการพิจารณาเป็นประการใด กรุณาแจ้งให้ทราบในโอกาสแรกด้วย
จะขอบคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(นายอานันท์ ปันยารชุน)

ประธานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

สำนักงานสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

โทร. ๐ - ๒๖๑๒ - ๙๒๒๒ ต่อ ๒๓๖ โทรสาร ๐ - ๒๖๑๒ - ๙๑๗๙ - ๙๐

สรุปความเห็นและข้อเสนอแนะ โครงการศึกษากระบวนการธรรมะเพื่อสันติภาพ

๑. ที่มา

มนุษย์มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาด้านจิตใจ หรือวัฒนธรรมด้านจิตใจ ซึ่งพัฒนาจากความกลัว สิ่งที่ไม่รู้จากเหตุการณ์ความเสียหายและความทุกข์จากธรรมชาติ หรือความกลัวอำนาจผู้ปกครองหรือผู้มีอำนาจที่สามารถทำให้เกิดภัยและทุกข์แก่ตนเอง จึงต้องหาสิ่งพึ่งพายึดเหนี่ยวทางจิตใจ เพื่อให้ตนเกิดความรู้สึกปลอดภัย ซึ่งศาสนาและความเชื่อจึงเป็นสิ่งที่จิตใจมนุษย์ในสังคมยึดถือเพื่อใช้เป็นวิธีการปฏิบัติ นำทางในชีวิตประจำวันและพัฒนาคุณภาพมนุษย์ ที่สามารถทำให้คนและสังคมเกิดสันติสุขและสันติภาพ

ศาสนาหรือธรรมะในสังคมมีปรากฏอยู่นานหลายพันปี ซึ่งเป็นศาสนาใหญ่ ๑๒ ศาสนา และแยกเป็นนิกายความเชื่อต่างๆ อีกมากมาย มีจุดหมายหรือหลักแก่นแท้เดิมจากการสอนของผู้เป็นศาสดาที่เหมือนกัน คือ แก่นแท้สูงสุดอยู่ที่การไม่เบียดเบียนผู้อื่น ไม่เบียดเบียนตนเอง และทำประโยชน์ต่อสังคม เพื่อก่อให้เกิดสันติภาพในสังคมนั้นๆ นั่นคือมุ่งให้มนุษย์เป็นคนดี

หากแต่เหตุการณ์ความรุนแรงที่เกิดขึ้นในสังคมไทยปัจจุบัน ส่วนใหญ่เกิดจากการที่คนในสังคมขาดการเข้าถึงหลักธรรมะของศาสนา ดังนั้น ถ้าคนในสังคมเข้าใจและสามารถประพฤติปฏิบัติตามและมีความเข้าใจในหลักคำสอนของศาสนานั้นๆ อย่างถูกต้องแล้ว ความสงบสุขและสันติภาพย่อมเกิดขึ้นในสังคมได้

คณะทำงานศึกษากระบวนการธรรมะเพื่อสันติภาพ สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งมีหน้าที่ในการรวบรวมความเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างสันติภาพ โดยอาศัยหลักแนวคิดและความเชื่อทางศาสนา ซึ่งได้เล็งเห็นความสำคัญของประเด็นปัญหาดังกล่าว จึงได้จัดทำโครงการศึกษากระบวนการธรรมะเพื่อสันติภาพ เพื่อรับฟังปัญหาและความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้นำศาสนา ผู้แทนภาคประชาชน และภาคีต่างๆ เพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเกี่ยวกับประเด็นดังกล่าวเสนอต่อรัฐบาลต่อไป

๒. การดำเนินการของสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การดำเนินการศึกษาเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะประกอบไปด้วย

๒.๑ การศึกษาจากเอกสารวิชา โดยการประมวลและสังเคราะห์ความรู้และข้อถกเถียงทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับประเด็นที่ทำการศึกษาจากแหล่งข้อมูลต่างๆ อาทิ เอกสารวิชาการ งานวิจัย บทความ บทสัมภาษณ์ ฯลฯ

๒.๒ การสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งดำเนินการสัมภาษณ์ผู้นำศาสนาหลักๆ ของประเทศไทย อันประกอบไปด้วย ผู้แทนศาสนาอิสลาม ผู้แทนศาสนาพุทธ ผู้แทนศาสนาคริสต์ ผู้แทนศาสนาซิก และผู้แทนความเชื่อลัทธิต่างๆ

๒.๓ การประชุมกลุ่มระดมความคิดเห็น โดยเชิญผู้ที่เกี่ยวข้อง มุ่งก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมตามแนวทางการประพจน์ปฏิบัติตามหลักคำสอนของศาสนา ทั้งในส่วนของผู้แทนศาสนา ผู้ปฏิบัติ นักวิชาการ และประชาชนที่ได้รับผลกระทบ

๒.๔ การจัดสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นสาธารณะ (public consultation) โดยเชิญวิทยากรและผู้เข้าร่วมสัมมนาที่เป็นตัวแทนกลุ่มต่างๆ อย่างหลากหลาย จัดประชุมสัมมนา ๖ ครั้ง ทั้งในกรุงเทพฯ และส่วนภูมิภาค ผู้เข้าร่วมสัมมนาทั้งหมดประมาณ ๕๐๐ คน ประกอบด้วยองค์กรด้านธรรมะ ๘๔ องค์กรในการสัมมนาเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็นอย่างกว้างขวาง และได้จัดทำเอกสารแสดงความคิดเห็น เพื่อให้ผู้เข้าร่วมสัมมนาทุกคนได้แสดงความคิดเห็นร่วมกัน

วิทยากร ประกอบด้วย

- (๑) พระพรหมวชิรญาณ เจ้าอาวาสวัดยานนาวา กรรมการเถรสมาคม
- (๒) พระราชเมธาภรณ์ รองอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรวิทยาลัย รักษาการอธิการบดี
- (๓) พระศรีปริยัติโมลี รองอธิการบดีฝ่ายต่างประเทศ มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย
- (๔) ชิสเตอร์ ดร.บุญเรือน หมั่นทรัพย์ สภาพระสังฆราชคาทอลิกแห่งประเทศไทย
- (๕) สมณโพธิรักษ์ แห่งสันติอโศก
- (๖) คุณหญิงทิพาวดี เมฆสวรรค์ ปลัดกระทรวงวัฒนธรรม
- (๗) ผู้แทน สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ
- (๘) นายวินัย สมะอุน รองประธานกรรมการกลางอิสลามแห่งประเทศไทย และคณะ
- (๙) นายวิชัย รูปขำดี คณบดีคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- (๑๐) นายสมพร เทพสิทธิ์า ประธานสภาอุทธรณ์สมาคมแห่งชาติ
- (๑๑) นายไพบุลย์ วัฒนศิริธรรม สมาชิกสภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ
- (๑๒) นายวิสุทธิ เจตสันต์ รองประธานชมรมศิษย์พุทธทาส และสมาชิกสภาที่ปรึกษาฯ
- (๑๓) นางอรพิน จำปาเนตร ประธานชมรมร่วมพุทธธรรม และสมาชิกสภาที่ปรึกษาฯ
- (๑๔) นางสาวสุวรรณี จริยะพร กรรมการชมรมร่วมพุทธธรรม และสมาชิกสภาที่ปรึกษาฯ
- (๑๕) วิทยากรจากศาสนธรรมสายมหายาน รวมทั้งวิทยากรอื่นๆ

๒.๕ การจัดทำความร่วมมือทางวิชาการระหว่างคณะทำงานศึกษากระบวนการธรรมะเพื่อสันติภาพกับคณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ เพื่อร่วมมือในการจัดทำความเห็นและข้อเสนอแนะในประเด็นดังกล่าวอย่างเป็นระบบบนพื้นฐานแนวคิดทางวิชาการและสภาพของสังคม

๓. สภาพการณ์ของสังคมด้านธรรมะและสันติภาพ

ภารกิจของรัฐใน การดำเนินงานธรรมะเพื่อสันติภาพ เป็นหน้าที่ที่สำคัญ ทั้งนี้มีบัญญัติไว้ใน รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ หมวด ๕ แนวนว โยบายพื้นฐานแห่งรัฐ มาตรา ๗๓ และ ๘๑ ดังนี้

มาตรา ๗๓ รัฐต้องให้ความอุปถัมภ์และคุ้มครองพระพุทธศาสนาและศาสนาอื่น ส่งเสริมความเข้าใจอันดีและสมานฉันท์ระหว่างศาสนิกชนและทุกศาสนา รวมทั้งสนับสนุนการนำหลักธรรมของศาสนามาใช้เพื่อเสริมสร้างคุณธรรมและพัฒนาคุณภาพชีวิต

มาตรา ๘๑ รัฐต้องจัดการศึกษาอบรมและสนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาให้เกิดความรู้ คู่คุณธรรม จัดให้มีกฎหมายเกี่ยวกับการศึกษาแห่งชาติ ปรับปรุงการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สร้างเสริมความรู้และปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมือง การปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สนับสนุนการค้นคว้าวิจัยใน ศิลปวิทยาการต่างๆ เร่งรัดพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาประเทศ พัฒนาวิชาชีพครู และส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชาติ

๓.๑ ในอดีตสังคมไทยแม้มีสภาพยังไม่เจริญและถูกจัดเป็นประเทศกำลังพัฒนา แต่ก็เป็นสังคมที่อบอุ่นอยู่ในกรอบของหลักธรรมคำสอนของศาสนาต่างๆ โดยมีพุทธศาสนาเป็นศาสนาประจำชาติ สังคมไทยจึงได้ชื่อว่าเป็น “สยามเมืองยิ้ม” และเมื่อมีแผนพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ ปี พ.ศ.๒๕๐๔ สังคมไทยเริ่มเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การรับแนวคิดตะวันตก มาเป็นแนวทางของการพัฒนาประเทศ ก่อให้เกิดความเจริญทางวัตถุอย่างมากก็จริง แต่ก็ได้เริ่มตั้งสม ปัญหาสังคมเพิ่มขึ้น โดยลำดับ

๓.๒ สังคมไทยปัจจุบันอยู่ในสภาพการพัฒนาแบบ โตขยายอย่างต่อเนื่อง แต่มีลักษณะขาดความยั่งยืน มีความไวและอ่อนแอต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัยที่มากกระทบทั้งภายในและภายนอกสูง เปรียบได้กับร่างกายของคนที่เจริญเติบโตตามปกติก็จริง แต่มีโรคประจำตัว มีภูมิคุ้มกันต่ำ ดังตัวอย่าง เช่น การเกิดทุจริตคอร์รัปชัน ปัญหาความยากจนกระจายทั่วทุกสังคม รวมทั้งเหตุการณ์ใน ๓ จังหวัดชายแดนภาคใต้ เป็นต้น

๓.๓ คนไทยโดยภาพรวมมีสภาวะเป็นทุกข์ทั้ง โดยรู้ตัวและไม่รู้ตัว อันเนื่องมาจากสภาพ การพัฒนาแบบ โตขยายที่ขาดความสมดุลระหว่างด้านวัตถุกับจิตใจ ทั้งนี้เนื่องจากแนวคิดการพัฒนาที่มุ่ง ทางวัตถุเป็นแนวทางหลัก ทำให้เกิดกระแสการเสพบริโภคนิยมเพียงด้านเดียว มิได้ให้ความสำคัญด้านการ พัฒนาจิตใจ และความสุขอันเกิดจากการลด การละ เพื่อให้เกิดความสงบและสันติอย่างแท้จริง

๓.๔ กระแสความสุขจากการเสพบริโภคนิยม มีผลจากสื่อเทคโนโลยีในยุคโลกาภิวัตน์ที่มี ประสิทธิภาพสูงในการกระตุ้นเร่งเร้าให้คนไทยมีพฤติกรรมบริโภคนิยมอย่างเกินขอบเขต ย่อหย่อนใน การดำเนินชีวิตตามระบบเศรษฐกิจสายกลาง มีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องบ่มเพาะหลักธรรมคำสอน

ของศาสนาต่างๆ ให้ได้รับการถ่ายทอดเผยแพร่ไปสู่ประชาชนทุกกลุ่มอย่างกว้างขวางและทั่วถึง ทั้งในกลุ่มเด็ก เยาวชน ครอบครัว ผู้นำทางสังคมทุกภาคส่วน การขาดความรู้ความเข้าใจและการประพฤติปฏิบัติในเรื่องความสุขทางใจและความสงบสันติได้ก่อให้เกิดความทุกข์ ความหลงผิดในการมุ่งหาสิ่งเสพบริโภคนิยมที่ไม่จบสิ้น

๓.๕ การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาปัจจุบัน มุ่งเน้นการปฏิรูปองค์ความรู้ ความใส่ใจในการสร้างหลักสูตรทุกด้าน รวมทั้งหลักสูตรด้านหน้าที่พลเมืองและศีลธรรมย่อหย่อนไป การบ่มเพาะเด็กและเยาวชน โดยใช้หลักสูตรเพื่อให้เกิดคุณลักษณะที่พึงปรารถนา ไม่สามารถดำเนินการได้เต็มที่ อาจมีผลทำให้บุคลากรของชาติในอนาคต ขาดคุณลักษณะที่พึงปรารถนา ซึ่งทำให้ประเทศชาติไม่สามารถแข่งขันกับนานาประเทศได้ เช่น กรณีการให้ทุนการศึกษาโดยครอบครัวให้มีการขอทุนจากเงินขายนหายของสำนักงานสลากกินแบ่งรัฐบาล ซึ่งจะทำให้เกิดการเห็นผิดเป็นชอบ

๓.๖ บทบาทของสถาบันศาสนาในปัจจุบันนับว่ามีแนวโน้มลดลงในทุกๆ ศาสนา ทั้งนี้โดยมีสาเหตุ เนื่องมาจากการปรับปรุงและปฏิรูปการศึกษาในลักษณะที่เป็นการทำให้โรงเรียนแยกตัวออกจากวัดและศาสนสถาน ขณะเดียวกันก็มี ค่านิยมที่จะไม่พึ่งพาและมีความสัมพันธ์กับวัด หรือศาสนสถาน ทำให้ขาดการบูรณาการการศึกษาเกี่ยวกับศาสนา ทั้งด้านหลักสูตรวิชาทางศาสนา และนโยบายการศึกษา ทำให้เด็กและเยาวชนไม่ได้รับการปกป้องและคุ้มครอง รวมทั้งพ่อแม่ก็ไม่ได้บูรณาการศาสนธรรมกับพฤติกรรมกรรมการปลูกฝังขัดเกลานุตรหลาน

๓.๗ สถาบันศาสนา ยังไม่ได้รับการจัดสรรงบประมาณดำเนินการอย่างเป็นระบบ ปัจจุบันสถาบันศาสนามักมีบทบาทในด้านการเผยแพร่ธรรมสั่งสอนธรรมะตามแก่นแท้ของหลักธรรมตามศาสนาไม่มากพอ ส่วนใหญ่เป็นการให้บริการเชิงพิธีกรรม

การศึกษาของพระภิกษุ สามเณร หรือศาสนทายาทอื่น ยังไม่มีกองทุนภาครัฐสนับสนุน มีแต่ทุนพระราชทานเล่าเรียนหลวง

การส่งเสริมศาสนสถาน ซึ่งเป็นนิติบุคคล การจัดสรรงบประมาณส่วนกลางสนับสนุนมีน้อยมาก อาศัยเพียงพลังศรัทธาของศาสนิกชน

๓.๘ ปრაกฏการณ์ทางด้านศาสนาพุทธที่สำคัญในประเทศไทย ในปี พ.ศ. ๒๕๔๘ มีการประชุมพุทธศาสนาแห่งโลก ในสัปดาห์วิสาขบูชาโลก มีชาวพุทธทั่วโลกมาประชุมกว่า ๔๐ ประเทศ มีความเห็นร่วมกันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนาโลก เพื่อมุ่งสร้างสันติภาพอย่างถาวร

ในกรณีความไม่สงบใน ๓ จังหวัดภาคใต้ มีการส่งอาสาสมัครพระสงฆ์ไปจำพรรษาในวัดพุทธศาสนา ๓ จังหวัดภาคใต้ ตามพระราชเสาวนีย์ สมเด็จพระบรมราชาธิบดีฯ นับว่าพระสงฆ์ได้ทำหน้าที่ร่วมกับภาคส่วนอื่นๆ เพื่อให้เกิดสันติสุขแก่ประเทศชาติ

๔. ประเด็นในการพิจารณา

๔.๑ ในอนาคตสังคมไทยและคนไทยมีแนวโน้มจะเผชิญกับปัญหาทั้งภายในและภายนอกที่ก่อให้เกิดความทุกข์มากขึ้น ในระยะสั้นรัฐบาลควรมีแผนนโยบายในการนำหลักธรรมคำสอนมาแก้ไขปัญหาให้แก่ประชาชนอย่างไร

๔.๒ ในระยะปานกลาง รัฐบาลจะใช้บทบาทของสถาบันการศึกษา สถาบันทางศาสนา และสถาบันครอบครัวชุมชนให้สัมพันธ์กับการแก้ปัญหาสังคมโดยยึดหลักของศาสนาอย่างไร

๔.๓ ในระยะยาว รัฐบาลจะมีแนวทางในการพัฒนาบทบาทของสถาบันศาสนาและบุคลากรทางศาสนาให้สามารถมีบทบาทเป็นที่พึ่งทางจิตใจของศาสนิกในแต่ละศาสนา ตลอดจนพัฒนาบุคลากร ซึ่งเป็นผู้นำและผู้ส่งเสริมทางศาสนาให้มีบทบาทในการอบรมเผยแผ่หลักธรรมแก่ประชาชนและสังคมอย่างไร

๕. ข้อเสนอแนะแนวทางการสร้างสันติภาพให้แก่สังคมและประเทศชาติโดยอาศัยแนวคิดหลักคำสอนทางศาสนา

สภาที่ปรึกษาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังต่อไปนี้

๕.๑ แนวทางระดับนโยบาย รัฐบาลควรใช้หลักศาสนธรรมเป็นแนวทางในการมุ่งพัฒนาด้านจิตใจควบคู่กันไปกับการใช้แนวคิดการพัฒนาแบบกระแสทุนนิยม โดยมุ่งมั่นให้สังคมเกิดความสมดุลตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง รวมทั้งให้ความสำคัญกับยุทธศาสตร์เศรษฐกิจศาสตร์แนวพุทธ ซึ่งจะเกิดผลให้มีธรรมภิบาลที่สมบูรณ์

๕.๒ ในการกำหนดยุทธศาสตร์เพื่อให้เกิดความสงบและสันติสุขร่วมกัน รัฐบาลควรใช้ยุทธศาสตร์ ๓ ด้าน คือ สนับสนุนให้ศาสนิกของแต่ละศาสนามีความเข้าใจหลักศาสนาของศาสนาของตนนับถืออย่างถูกต้อง สนับสนุนให้เกิดความเข้าใจในหลักธรรมสำคัญของศาสนาอื่น ซึ่งเป็นผู้ที่ร่วมชุมชนหรือสังคม เพื่อให้เห็นความสอดคล้องกันระหว่างหลักธรรมคำสอนของแต่ละศาสนา และสนับสนุนให้ประชาชนนำหลักธรรมของศาสนาที่ตนเองนับถือไปสู่การปฏิบัติจนบังเกิดผลอย่างจริงจัง โดยผ่านกลไกหน่วยงานภาครัฐ สถาบันนิติบัญญัติ สถาบันศาสนา ประชาชน สถาบันครอบครัว องค์กรประชาชน และสื่อมวลชน

๕.๓ สังคมควรให้ความสำคัญกับการนำทุนทางสังคมที่มีอยู่ในสังคมไทยมาสนับสนุนให้มีบทบาทความสำคัญและใช้ประโยชน์มากขึ้น เช่น ทุนทางสังคมด้านหลักธรรมของแต่ละศาสนาที่เป็นความสัมพันธ์อันดีระหว่างกลุ่มคน สถาบันทางสังคม และชุมชน ให้เกิดการบูรณาการในภาพรวมของสังคมไทยที่มีความเอื้ออาทรซึ่งกันและกันดังในอดีต

๕.๔ รัฐบาลต้องกระจายทรัพยากรและงบประมาณไปยังสถาบันศาสนาต่างๆ อย่างกว้างขวาง และสมดุล เพื่อผลักดันให้สถาบันทางศาสนาได้มีบทบาทในการพัฒนาบุคลากร ซึ่งทำหน้าที่เผยแผ่ หลักธรรมและบทบาทในการถ่ายทอดหลักธรรมแก่ประชาชนอย่างจริงจัง ตลอดจนสนับสนุน งบประมาณ โครงการสร้างและพัฒนาบุคลากรที่ทำหน้าที่เผยแผ่ศาสนาให้มากขึ้นและเพียงพอ

๕.๕ ให้มีการวิจัยศึกษาเพื่อเสริมสร้างทุนทางสังคมด้านศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม อย่างต่อเนื่องเป็นจริง เพื่อพัฒนาทุนทางสังคมให้สามารถเป็นกลไกที่มีประสิทธิภาพในการป้องกัน แก้ไขข้อขัดปัญหาสังคมในระยะยาว รวมทั้งการวิจัยศึกษากระบวนการบริหารจัดการองค์กรทาง ด้านศาสนา

๕.๖ การจัดตั้งและส่งเสริมองค์กรที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือทางศาสนาระดับนานาชาติ เพื่อเป็นหน่วยงานที่ดำเนินการนำหลักธรรมะของทุกศาสนามาส่งเสริมและเสริมสร้างสันติภาพในสังคม และเป็นศูนย์กลางในการดำเนินการเพื่อนำหลักธรรมะของศาสนาทุกศาสนามาเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในประเด็นต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งเป็นสถานที่นำเสนอแนวคิดทางศาสนาทุกศาสนาต่อ สาธารณชน เพื่อให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการศึกษาศาสนาธรรมและสันติภาพที่สำคัญแห่งหนึ่งของโลก

๕.๗ การจัดทำหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมคุณธรรมในทุกระดับการศึกษา เพื่อให้ การปลูกฝังจริยธรรมคุณธรรมมีความต่อเนื่องผ่านระบบของการศึกษา ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึง ระดับอุดมศึกษา ทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษา ซึ่งต้อง ออกไปปรับผิชอบสังคม

๕.๘ การสนับสนุนสื่อในการให้ความสำคัญกับการนำเสนอประเด็นที่เกี่ยวกับศาสนา เพื่อการปลูกฝังจริยธรรมและคุณธรรมให้กับสังคม โดยนำเสนอในช่วงเวลาที่เหมาะสมของครอบครัว อันนำไปสู่การเป็นแบบอย่างที่ดีของประชาชนในการปฏิบัติตามหลักธรรมะของศาสนาแต่ละศาสนา

๕.๙ ควรมีการประเมินผลงานของผู้นำทั้งด้านการเมือง ราชการ ธุรกิจ และภาคสังคม ด้วยตัวชี้วัดตามหลักศาสนาธรรม นอกเหนือจากตัวชี้วัดทางเศรษฐกิจในปัจจุบัน รวมทั้งการสร้าง ความมั่นคงด้านจิตใจตามหลักธรรมⁱ

ⁱ หมายเหตุ

ประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติม คือ การทำให้เกิดประโยชน์จากวันหยุดทางศาสนาและวันหยุดสากล เช่น วันพระ วันโกน กับวันเสาร์วันอาทิตย์